

ומה חלב שענוש כרת מותר בהנאה –

And what if by suet, which is punishable by כרת; is מותר בהנאה

Overview

The גמרא (according to one view) explained that גיד is מותר בהנאה according to חלב, because we derive this היתר הנאה through a ק"ו from חלב. If חלב which is so strict (the punishment for violating the איסור אכילה of חלב is כרת), and nevertheless it is מותר בהנאה, so גיד which is less strict (there is no חיוב כרת for eating גיד), should surely be מותר בהנאה. Our תוספות will explain the intent of this ק"ו, thereby avoiding various difficulties.

asks: תוספות

ואם תאמר לימא שור הנסקל ושאר איסורי הנאה¹ יוכיחו –

And if you will say; let us say that the 'stoned ox' and other איסורי הנאה will disprove this ק"ו, for -

שאינן בכרת ואפילו הכי אסורין בהנאה² –

They are not punishable with כרת, and nevertheless they are אסורין בהנאה; similarly אסור בהנאה, even though it is not בכרת, can also be הנאה.

answers: תוספות

ויש לומר דהכי פירושו ומה חלב שענוש כרת ואסור באכילה ומותר בהנאה –

And one can say; that this is the explanation of the ק"ו; and what if by חלב which is punishable with כרת and it is forbidden to be eaten, but nevertheless it is מותר בהנאה -

כמו נבילה עצמה³ –

As the carcass itself is מותר בהנאה; then -

גיד שאין ענוש כרת לא כל שכן שיהא בכלל היתר נבילה –

The גיד which is not punishable by כרת, should it not certainly be included in the היתר הנאה of the נבילה.

והשתא לא שייך למימר תוכיח⁴ –

¹ These may include ערלה וכלאי הכרם, etc.

² The ק"ו assumes that something which is not ענוש כרת (and therefore more lenient than חלב) should [certainly] be מותר בהנאה. However we find other איסורים which are not ענוש כרת and are still אסור בהנאה indicating that the lack of ענוש כרת is no reason for היתר הנאה.

³ When the תורה was מותר הנאה for חלב (by writing מלאכה וגו' יעשה לכל מלאכה) it is considered as if the חלב is reinstated as part of the היתר נבילה. It is apparent that תוספות (וגיד) considers *a priori* חלב as an integral part of the נבילה (as opposed to דם). See footnote # 9.

⁴ The ק"ו from חלב to גיד is not (merely) that since חלב is מותר בהנאה (even though it is ענוש כרת), so גיד (which is ענוש כרת) is surely מותר בהנאה, but rather since [even] חלב (which is ענוש כרת) is included in the היתר הנאה, so too should גיד be certainly included in the היתר הנאה.

And now it is absurd to argue the proof from שור הנסקל and other איסורי הנאה, for they cannot be included in the היתר הנאה of נבילה for their prohibition is not associated with נבילה.⁵

explains how the foregoing eliminates an anticipated difficulty:

– **ולא מצי למיעבד נמי קל וחומר מדם⁶ דדם אינו בכלל נבילה⁷** –

And therefore the גמרא could not also have made a similar ק"ו from 'blood'; the reason this ק"ו from דם was not made is because דם is not included in the היתר הנאה of נבילה.

supports his contention that דם is not included in נבילה:

– **ואפילו טומאה אין בו מטעם נבילה כדפרישית לעיל⁸ (דף כב,א) –**

And the דם of a נבילה is not even טמא because of נבילה as I explained previously. Therefore by דם we cannot say that when the תורה was בהנאה דם became associated with the היתר הנאה of נבילה, since דם is not considered part of the נבילה as indicated by the איסור טומאה of דם. Had we made a ק"ו from דם it would have been refuted through the יוכיח of היתר הנאה ושאר איסורי הנאה –

– **אבל חלב הוה שפיר בכלל נבילה⁹** –

However חלב is indeed included in נבילה –

– **דלטומאה¹⁰ לא הוה צריך קרא¹¹ דאדרבה לטהרו מידי נבילה מצריך קרא¹²** –

For חלב would not have required a פסוק to teach us that it is מטמא; on the contrary a פסוק is required to exempt it from נבילה. We may infer from

⁵ נבילה (which are אסורים בהנאה) כלאי הכרם and ערלה. The same is also true concerning שור הנסקל, who is אסור בהנאה even if he was נשחט properly, and his איסור cannot be associated with נבילה. However חלב וגיד are part of the נבילה and if the היתר הנאה of נבילה applies to חלב it should certainly apply to גיד.

⁶ If blood which is ענוש כרת (this is derived from כמים; see כב,א), then גיד which is פטור should certainly be מותר בהנאה; the same ק"ו as from חלב. That advantage of deriving גיד from דם would be that we cannot ask the פירכא of בחיה מכללו כחיה as we can by חלב.

⁷ Therefore, since דם is not included in נבילה [היתר], we can refute the ק"ו from דם with the יוכיח of שור הנסקל.

⁸ מטמא דם נבילה is דם נבילה; but not because of נבילה. There the ר"י stated that there is some פסוק which teaches that חלב is מטמא; but not because of נבילה.

⁹ See (end of) footnote # 3.

¹⁰ (according to) נבילה is חלב. How can we say that חלב is נבילה? (ריה"ג), for if this is indeed so, why does ריה"ג assume that the היתר חלב of מלאכה is for הנאה, perhaps it is for היתר טומאה. This should indicate that חלב is not בכלל נבילה and therefore there is no need for היתר טומאה (see תוספות ר"פ who indeed assumes this explanation). See following footnote # 12.

¹¹ We would not have needed another פסוק to teach us חלב (as is required by דם), since חלב is בכלל נבילה. Now תוספות will prove it.

¹² It would seem that תוספות understands ריה"ג when he states קרא לא איצטריך קרא, to mean that since חלב נבילה by היתר טהרה teaches us יעשה וגו' למלאכה, then we do not need the word (מלאכה) 'לכל' to teach us היתר טהרה by היתר טומאה (for the general היתר טומאה which is derived from מלאכה is sufficient to include גבוה as well). The הכל teaches us, therefore, הדין היתר הנאה even by הדיוט. Evidently there is a מיעוט of נבילה טומאת נבילה, so obviously חלב would have been included in נבילה, were it not for this היתר. See מהרש"ל (and מהרש"א [הארוך]). See previous footnote # 10.

this that without this exemption (from the חלב), חלב would be מטמא as part of the נבילה, this proves that the היתר הנאה of חלב may be connected to the היתר הנאה (as opposed to דם where its היתר הנאה has no connection to נבילה, just as its טומאה has no connection to נבילה).

anticipates an obvious difficulty with this contention that the היתר הנאה of חלב is (somewhat) associated with the היתר הנאה of נבילה:

והא דקאמר היא הותרה וחלבה לא הותרה –

And that which ריה"ג states that when the נבילה was declared to be מותר **only the נבילה was permitted but the חלב of the נבילה was not given** **a היתר הנאה**; it is seemingly apparent from this statement that חלב is not included in (נבילה) (for otherwise it should have been permitted as part of the נבילה). This contradicts that which תוספות has maintained previously that once we have a היתר הנאה by חלב it is associated with the היתר הנאה of נבילה.

responds; the reason חלב is not included in the היתר הנאה of נבילה -

לאו משום דלא הוי בכלל נבילה –

Is not because חלב is not included in נבילה (for חלב is definitely included in נבילה as we see from the היתר הנאה that is required by חלב, to exempt it from נבילה) -

אלא משום דלא הותרה בנבילה אלא מה שהותר בטהורה באכילה¹³ –

But rather the reason חלב is not included in היתר נבילה **is because that which was permitted בהנאה by נבילה is limited to only what was permitted to be eaten by a טהורה (א שחוטא)**; however since חלב is always באכילה (even by a שחוטא) therefore it could not be included in היתר נבילה (even though in reality חלב is ¹⁴בכלל נבילה).

concludes that if we accept this assumption that the היתר הנאה of חלב is associated with the היתר הנאה of נבילה, this will resolve an additional difficulty:

והשתא אתי שפיר הא דקאמר¹⁵ ואידך אנו בבהמה קיימינן –

And now the reply of ר"ש to ריה"ג will be properly understood, when the גמרא stated, and the other (meaning ריה"ג) maintains, 'we are discussing בהמה exclusively'. Seemingly this is no reply for we always introduce קולות and חומרות from other cases; what does ריה"ג mean when he says we are discussing only a בהמה?!

¹³ The תורה writes ומכור לנכרי (תתנה ומכור) of היתר הנאה; indicating that the היתר הנאה (of תתנה ומכור) is referencing the לא תאכלו which applies only to the נבילה, but not to the (וגיד) חלב, which are אסור regardless if it is a נבילה or not. However once the תורה includes חלב in היתר הנאה, this is an indication that all parts of the נבילה (even those which we initially thought cannot be included directly in the היתר הנאה [because of the לא תאכלו]), are also בהנאה.

¹⁴ If we accept the assumption that חלב is associated with היתר נבילה.

¹⁵ ר"ש refuted the ק"י of ריה"ג from חלב to גיד, saying that חלב is permitted by א חייה (as opposed to גיד), so it is more lenient than גיד and therefore בהנאה.

explains: תוספות

דלא ילפינן אלא שיהא בכלל היתר נבילה -

For היתר חלב from היתר גיד, through this ק"ו, **did not want to derive**, the היתר גיד **should be included in** directly, **but rather** the ק"ו is to accomplish that **היתר נבילה** (just as חלב is). Therefore he replies that the פירכא from חיה is irrelevant for even if חלב may be more lenient than גיד (in some other aspects), it does not preclude that גיד should be included in היתר נבילה at least as much as חלב is -

אבל בעלמא מודה דפריך שפיר:

However generally when a ק"ו is used to derive one directly from the other then ק"ו from other cases. **would agree that it is proper to refute** ריה"ג

Summary

The intent of the ק"ו is to teach us that just as חלב (which is more severe) has been included (by association) into the היתר הנאה of נבילה, so certainly גיד should also be included. [חלב and גיד are an integral part of the נבילה, while דם is not (as evidenced by the need for a דרשה that דם is מטמא).]

Thinking it over

1. After the גמרא cited the ק"ו (according to ריה"ג) that גיד is מותר בהנאה, the גמרא asked why then does ר"ש prohibit גיד בהנאה. Seemingly, since ר"ש maintains אין בגידין בנותן טעם, therefore גיד cannot be included in the היתר נבילה. How can the גמרא ask that ר"ש should agree to the ק"ו of ריה"ג?!¹⁶

2. תוכיח initially asked that שור הנסקל and שאר איסורי הנאה should be תוכיח. Seemingly ר"ש refutes the ק"ו with a פירכא (that חלב is בחיה). Is the תוכיח of ר"ש stronger that the פירכא of ר"ש?¹⁷

3. תוספות maintains that the ק"ו teaches us that גיד should be included in the היתר הנאה of נבילה. The גמרא later asks why does not ר"ש derive היתר הנאה by גיד from this ק"ו. However, since ר"ש maintains אין בגידין בנותן טעם, so; a) how can it be included in היתר נבילה, and b)¹⁸ if it has not טעם, then seemingly the entire איסור is only an איסור הנאה, how then can it be included in the היתר נבילה?!¹⁹

¹⁶ See (and פנ"י) נמוקי הגרי"ב

¹⁷ See נמוקי הגרי"ב.

¹⁸ See תוספות כב, ד"ה ורבי "וי"ל וכו' סברא הוא דכי אסור בהנאה נמי אסור.

¹⁹ See צל"ח and פנ"י.